

Закревська Л.М.
Національний університет харчових технологій,
м. Київ

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. У всьому світі наслідки пандемії COVID-19 найсильніше вдарили по малому і середньому бізнесу. Україна не виняток. Якщо врахувати, що частка цього сегмента у ВВП за різними оцінками становить від 49 до 55%, а частка зайнятих в бізнес-секторі — близько 63% [1], то стає очевидним, що вихід країни з кризи прямо залежить від відновлення малого та середнього підприємництва. Велике значення для цього має політика кредитування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній економічній літературі над проблемами кредитування малого підприємництва працювало багато вчених-економістів, зокрема: О. Вовчак, Р. Джуччі, С. Дрига, С. Реверчук, Н. Руцишин, В. Ступницький, В. Чевганова, В. Чеверда та ін. Проте безліч питань, пов'язаних із кредитною підтримкою малого підприємництва, що особливо назріли в період зростаючої невизначеності, спричиненої пандемією коронавірусу, так і не вдалося вирішити.

Мета статті – проаналізувати сучасні тенденції кредитування малого бізнесу в умовах дестабілізації економіки України, спричиненою пандемією коронавірусу.

Виклад основного матеріалу. Основною рушійною силою економіки, а отже, і джерелом матеріальних та духовних благ є мале підприємництво. На сьогодні цей сектор економіки не має достатніх резервних ресурсів та страхових інструментів для самостійного подолання кризового тиску, який з кожним днем лише посилюється. Однією з найвагоміших перепон на шляху

діяльності малих підприємств в умовах кризи є відсутність достатньої кількості фінансових ресурсів.

Натомість, офіційні відомості НБУ свідчать про те, що в 2020 році банки активізували кредитування малого бізнесу [1]. Це стало наслідком того, що Уряд змінив умови держпрограми «Доступні кредити 5-7-9», дозволивши отримати позику підприємствам з річним доходом до 20 млн євро та спростивши умови кредитування [2]. Зниження відсоткових ставок малому бізнесу разом з державними програмами підтримки кредитування дещо розширили перелік потенційних позичальників (рис.1).

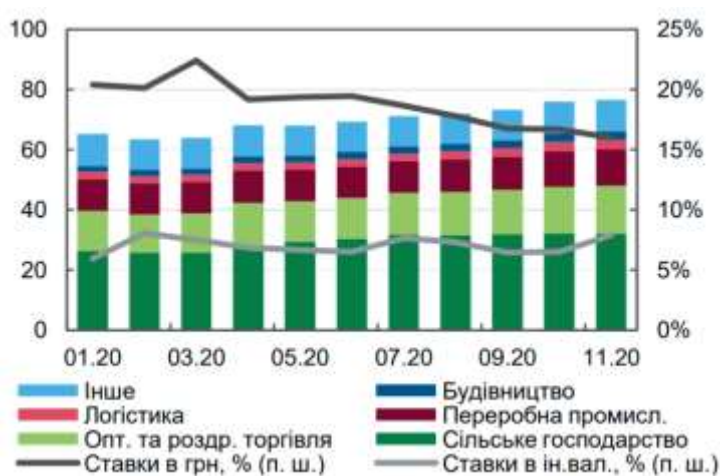

Рис. 1. Кредити мікро- і малим підприємствам у розрізі секторів економіки та ставки за новими кредитами, млрд грн.

Джерело: складено автором на основі [3]

Слід зазначити, що на даний момент (навіть в рамках державної програми «Доступні кредити 5–7–9%») видається досить мало дійсно нових кредитів – велика частина таких портфелів формується за рахунок перекредитування діючих позичальників. Натомість майже всі укладені кредити є працюючими, позичальники переважно якісні, а рівень забезпечення заставою високий.

Якість кредитів малим підприємствам, що входять до складу великих бізнес-груп, є помітно гіршою, а рівень забезпечення заставою – нижчим. Значною мірою це результат того, що до категорії малих часто переходять

великі та середні підприємства, що зазнали фінансових труднощів та втратили дохід.

Програма «Доступні кредити 5-7-9%» доступна тільки якісним боржникам, яких банки готові кредитувати за ставкою не вище 13% (поточне значення максимальної плаваючої ставки), яка потім частково або ж повністю має компенсуватись урядом. Це значення є нижчим за стандартні ставки за кредитами малому бізнесу на ринку.

Додатковим стимулом для кредитування малого бізнесу може стати затверджений урядом механізм кредитних гарантій на портфельній основі (до 70% боргу за кожним окремим кредитом та 50% за портфелем) [4].

Прийнята постанова визначає механізм надання урядом державних гарантій для забезпечення часткового виконання боргових зобов'язань за портфелем кредитів банків-кредиторів, що надаються суб'єктам господарювання мікропідприємництва, малого та/або середнього підприємництва. Банки-кредитори зможуть перекласти частину кредитного ризику позичальника на державу. Але практично даний законодавчий акт не усунув перепону для кредитування платоспроможного малого бізнесу.

Насьогодні банкам не вигідно працювати з кожним окремим представником мікро- і малого бізнесу за достатньою складною і довгою процедурою видачі кредитів, а налагоджені уніфіковані прозорі процеси в багатьох банках поки що відсутні.

Таким чином, мікро- і малий бізнес в Україні залишається недохкредитованим. Це величезна ринкова ніша, яка залишається вільною, і де банки могли б отримати швидке і якісне зростання.

Висновки. Для багатьох країн підтримка мікро- і малого підприємництва сьогодні стала глобальною метою, яка розглядається як вкрай важлива для економіки. Але це завдання в Україні збігається з абсолютно прагматичними цілями банків — отримувати дохід від кредитування.

Література

1. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення 05.11.2021).
2. Бізнес. Дія. URL: <https://business.dii.gov.ua/en> (дата звернення 03.11.2021).
3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk> (02.09.2021).
4. Як малому і середньому бізнесу пережити кризу. URL: <https://home.kpmg/ua/uk/home/media/press-releases/2021/03/yak-malomu-i-serednomu-biznesu-perezhyty-kryzu.html> (дата звернення 06.11.2021).